

Tilburg University

Invloed herziening IAS 19 op aanpassing pensioenregelingen

Dieleman, B.

Published in:
Tijdschrift voor Jaarrekeningenrecht

Publication date:
2014

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Dieleman, B. (2014). Invloed herziening IAS 19 op aanpassing pensioenregelingen. *Tijdschrift voor Jaarrekeningenrecht*, 1(1), 14-17.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Invloed herziening IAS 19 op aanpassing pensioenregelingen

dr. B. Dieleman*

1. Inleiding

Veel pensioenregelingen worden aangepast als gevolg van de verhoging van de pensioenrichtleeftijd en de (voorgenomen) versoering van de fiscaal gefaciliteerde pensioenopbouw. Ondernemingen kunnen van die gelegenheid gebruik maken om de pensioenregeling dusdanig aan te passen, dat de pensioenregeling volgens IAS 19R, de aangepaste IFRS standaard voor de verwerking van pensioenverplichtingen in de jaarrekening, in de toekomst als een defined contribution regeling mag worden verwerkt. Dit laatste wordt aangeduid als het IFRS-proof maken van de pensioenregeling.

In deze bijdrage worden, na een korte uiteenzetting van de versoering van de pensioenopbouw, de gevolgen van de inwerkingtreding van IAS 19R geanalyseerd. Daarna wordt besproken of en hoe een regeling IFRS-proof kan worden gemaakt, welke consequenties dit met zich brengt en of het IFRS-proof maken van een pensioenregeling wenselijk is.

2. Wijzigingen in wet- en regelgeving

2.1 Versoering fiscaal gefaciliteerde pensioenopbouw

De pensioenrichtleeftijd, de leeftijd waarbij men een maximaal fiscaal gefaciliteerd pensioen kan opbouwen, is middels de 'Wet verhoging AOW- en pensioenrichtleeftijd' per 1 januari 2014 verhoogd naar 67 jaar.¹ In die wet wordt voorts uitgegaan van een gedurende 37 dienstjaren op te bouwen pensioen ter hoogte van 70% van het laatst verdiende loon.² Het bij de Eerste Kamer aanhangige voorstel 'Wet verlaaging maximumopbouw- en premiepercentages pensioen en maximering pensioengevend inkomen' voorziet in een verdere versoering van fiscaal gefaciliteerde pensioenopbouw vanaf 2015.³ In dit wetsvoorstel, welk voorstel is gewijzigd middels de op 20 januari jl. gepubliceerde Novelle naar aanleiding van het pensioenakkoord⁴, wordt uitgegaan van een gedurende 40 dienstjaren op te bouwen pensioen ter hoogte van 75% van het gemiddelde loon en een maximaal pensioengevend loon van € 100.000.

Indien een pensioenregeling niet aan bovengenoemde voorwaarden voldoet heeft dit tot gevolg dat alle opgebouwde pensioenaanspraken tot het belastbare loon van werknemers worden gerekend. Deze sanctie wordt over het algemeen als dermate zwaar ervaren, dat nagenoeg alle pensioenregelingen per 1 januari 2014 zijn aangepast. Aangezien de in de Novelle naar aanleiding van het pensioenakkoord opgenomen maatregelen in principe per 1 januari 2015 in werking treden, zullen veel pensioenregelingen in de loop van dit kalenderjaar opnieuw moeten worden aangepast.

2.2 Introductie IAS 19R

Hoofdpijnen IAS 19 voor herziening

Het onderscheid tussen defined benefit regeling en defined contribution regeling is onder IAS 19 van groot belang voor de wijze waarop pensioenverplichtingen in de jaarrekening worden verwerkt. De IASB definieert een defined contribution regeling als een regeling waarbij een werkgever vaste vergoedingen afdraagt aan een pensioenuitvoerder en een werkgever geen rechtens afdwingbare verplichting heeft tot het betalen van aanvullende vergoedingen. Een defined benefit regeling wordt gedefinieerd als elke regeling, niet zijnde een defined contribution regeling. Deze wijze van definiëren heeft tot gevolg dat pensioenregelingen waarbij de werkgever slechts beperkte pensioenrisico's loopt, hetgeen in Nederland veelal het geval is, als defined benefit regeling kwalificeren.⁵ Als er sprake is van een defined benefit regeling die is ondergebracht bij een bedrijfstakpensioenfonds, mag deze regeling onder voorwaarden als defined contribution regeling in de jaarrekening worden verwerkt.

De voorschriften van IAS 19 omtrent de verwerking van defined contribution regelingen in de jaarrekening zijn betrekkelijk eenvoudig. IAS 19 schrijft namelijk voor dat een werkgever de over een boekjaar verschuldigde pensioenpremie ten behoeve van een elders ondergebrachte defined contribution regeling in de winst- en verliesrekening moet verantwoorden. Behoudens eventuele vooruitbetaalde premie hoeft de werkgever in beginsel geen andere verplichting in de balans op te nemen ten aanzien van een elders ondergebrachte defined contribution regeling.

De IASB is van mening dat de werkgever substantiële pensioenrisico's loopt indien zij haar verplichtingen uit hoofde van een defined benefit regeling elders heeft ondergebracht. Om die reden wordt in IAS 19 voorgeschreven dat de werkgever die haar defined benefit regeling heeft ondergebracht bij een pensioenuitvoerder, gehouden is om een pensioenvoorziening of -vordering in de balans op te nemen. De omvang van deze balanspost bestaat uit vier componenten. Dit zijn achtereenvolgens de contante waarde van de pensioen-

* Dr. B. (Bas) Dieleman is werkzaam bij Loyens & Loeff N.V. te Rotterdam en verbonden aan Tilburg University.

1. *Kamerstukken II* 2011/2012, 33 290, nr. 3, MvT, par. 3.1.4.
2. Zie voor een nadere toelichting: B. Dieleman, 'Verhoging AOW- en pensioenrichtleeftijd en versoering pensioenopbouw', *TFO* 2013, nr. 126.
3. *Kamerstukken II* 2012/13, 33 670, nr. 2, Voorstel van wet.
4. *Kamerstukken II* 2013/14, 33 874, nr. 2, Voorstel van wet.
5. Middelloonregelingen en eindloonregelingen kwalificeren hierdoor in principe als defined benefit regeling en beschikbare premieregelingen kwalificeren hierdoor in principe als defined contribution regeling.

verplichting, de waarde van fondsbeleggingen, positieve of negatieve actuariële resultaten en lasten van verstreken diensttijd. De pensioenvoorziening van de werkgever wordt bepaald door de drie laatstgenoemde componenten in mindering te brengen op de waarde van de pensioenverplichting. De pensioenverplichting wordt berekend op basis van de zogenoemde Projected Unit Credit methode. Dit houdt in dat eerst de totale pensioenverplichting wordt berekend inclusief verwachte loonstijgingen. Vervolgens wordt de totale verplichting evenredig over het aantal dienstjaren verdeeld met inachtneming van een bepaalde disconteringsvoet.⁶

De omvang van de pensioenvoorziening van de werkgever wordt onder IAS 19 beperkt doordat actuariële resultaten middels de corridormethode in mindering moeten worden gebracht op de waarde van de pensioenverplichting. In IAS 19 is namelijk opgenomen dat het verschil tussen de waarde van de pensioenverplichting en de waarde van de fondsbeleggingen niet in de balans hoeft te worden verwerkt, voor zover de cumulatieve, nog niet ten laste van het resultaat gebrachte actuariële resultaten kleiner zijn dan de corridor. De corridor bedraagt 10% van de contante waarde van de pensioenverplichtingen of 10% van de fair value van de fondsbeleggingen. IAS 19 definieert actuariële resultaten als het verschil tussen de verwachte en de werkelijke jaarlijkse mutatie in pensioenverplichtingen en het verschil tussen het verwachte en het werkelijke jaarlijkse rendement op fondsbeleggingen. Indien en voor zover de corridor wordt overschreden dient het actuariële resultaat in de winst- en verliesrekening te worden verwerkt. De verwerking in het resultaat geschiedt echter pas in het boekjaar nadat de corridor is overschreden. De verwerking in de winst- en verliesrekening mag voorts over een aantal jaren gespreid geschieden. Indien men er voor kiest om de corridormethode niet toe te passen, dan mogen de actuariële resultaten in het other comprehensive income statement worden verwerkt.

Indien de waarde van de fondsbeleggingen groter is dan de contante waarde van de pensioenverplichting, zal op grond van IAS 19 een vordering in de balans van de werkgever moeten worden opgenomen. IAS 19 schrijft voor dat deze pensioenvordering ten hoogste gelijk is aan de op de balansdatum nog niet in de jaarrekening verwerkte actuariële resultaten, nog niet verwerkte lasten over verstreken diensttijd en de contante waarde van recht op restitutie van het pensioenfonds.

De periodieke wijziging van de pensioenverplichting dient volgens IAS 19 in de winst- en verliesrekening in twee aparte componenten te worden verdeeld, te weten interestkosten en servicekosten. Interestkosten zijn de kosten van de toename van de pensioenverplichtingen door het verstrijken van de tijd, waardoor men dichterbij de ingangsdatum van het pensioen komt. Servicekosten worden gedefinieerd als de kosten van de aangroei van pensioenverplichtingen door een toename van het aantal dienstjaren waarover pensioen wordt opgebouwd. In de winst- en verliesrekening worden voorts opgenomen het verwachte rendement op fondsbeleggingen, actuariële resultaten die de corridor overschrijden en kosten van verstreken diensttijd. Ter volledigheid merk ik op dat bij defined benefit regelingen, de verschuldigde pensioenpremie niet bepalend is voor de omvang van de pensioenlasten in de winst- en verliesrekening.⁷

Aanleiding tot en hoofdlijnen van IAS 19R

De wijze waarop pensioenverplichtingen op grond van IAS 19 in de balans en winst- en verliesrekening moesten worden verwerkt, kan zonder meer complex worden genoemd. Ook de IASB is deze mening toegeedaan. Zij is voorts van mening dat het fundamenteel niet juist is om actuariële resultaten met behulp van de corridormethode uitgesteld in de toekomst in aanmerking te nemen. Het eigen vermogen van een onderneming zou op die wijze namelijk niet juist worden weergegeven en het resultaat bevat componenten die geen betrekking hebben op het betreffende boekjaar. Om bovenstaande problematiek aan te pakken heeft de IASB in 2011 het aangepaste IAS 19 (hierna IAS 19R) gepubliceerd.⁸ IAS 19R is in 2012 door de Europese Commissie is goedgekeurd⁹, waardoor zij op 1 januari 2013 in werking getreden. IAS 19R is van toepassing op boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2013.

Volgens IAS 19R.57 blijft het uitgangspunt van de betreffende standaard dat de werkgever met een elders ondergebrachte defined benefit regeling een voorziening moet vormen die gebaseerd is op het verschil tussen de waarde van de pensioenverplichting en de waarde van de fondsbeleggingen. Onder IAS 19R is het gebruik van de corridormethode echter niet meer toegestaan. Gevolg daarvan is dat het verschil tussen de pensioenverplichtingen en de waarde van de belegde pensioenpremies, inclusief actuariële resultaten (de IASB noemt dit in IAS 19R de remeasurement), in het other comprehensive income statement dient te worden verwerkt. Gevolg van het afschaffen van de corridormethode is dat de pensioenlasten van de werkgever van jaar tot jaar meer gaan fluctueren dan tot op heden het geval is. Vanuit Nederlandse optiek, waarbij pensioenuitvoerders in feite onafhankelijk zijn van werkgevers, is dit een ongewenste ontwikkeling omdat de werkgever nog meer verantwoording moet dragen voor de slechte financiële positie van een onafhankelijke pensioenuitvoerder.¹⁰

De IASB heeft de definitie van defined contribution regeling in IAS 19R enigszins verruimd ten opzichte van IAS 19. In IAS 19R.28 is namelijk opgenomen dat als een werknemer de risico's van een pensioenregeling 'in substance' draagt, het pensioen als zijnde een defined contribution regeling kwalificeert. Tevens is in IAS 19R.29A opgenomen dat een pensioenregeling, waarin de ambitie is uitgesproken

-
6. Zie voor een nadere toelichting: B. Dieleman, 'Fiscale versus vennootschappelijke waardering van pensioenverplichtingen', *Fiscale Monografieën* nr. 140, Kluwer 2012, par. 4.4.
 7. Tot 2010 kwamen de bepalingen van RJ 271 nagenoeg geheel overeen met de bepalingen van IAS 19. Tegen deze aansluiting bestond veel bezwaar. Sinds 2010 is het uitgangspunt van RJ 271 dat als pensioenlast in de winst- en verliesrekening betaalde premies wordt genomen en dat alleen in specifieke gevallen een voorziening wordt gevormd.
 8. IASB, Amendments to IAS 19, project summary and feedback statement, www.iasb.org, 2011.
 9. Verordening 475/2012 van de Commissie van 5 juni 2012, *Publicatieblad* nr. L 146/1.
 10. B. Dieleman, 'Waardering van pensioenverplichtingen IAS 19R versus fiscale regelgeving', *MAB* 2013-01, par 2.

om de omvang van het per jaar op te bouwen pensioen op enige wijze te koppelen aan het salaris, niet per definitie tot de kwalificatie van defined benefit regeling leidt. Door bovengenoemde aanpassing zal een groter aantal pensioenregelingen kwalificeren als defined contribution regeling dan onder IAS 19.¹¹

In IAS 19R.92 en IAS 19R.93 is opgenomen dat de pensioenverplichting ten hoogste het maximale door de werkgever te lopen risico weerspiegelt. Dit betekent dat onder andere rekening moet worden gehouden met het door de werknemer te betalen deel van de pensioenpremie, zodat de omvang van de pensioenverplichting wordt beperkt tot het deel van de pensioenpremie dat ten laste van de werkgever komt. Daarnaast wordt de omvang van de pensioenverplichting beperkt door een eventuele in de uitvoeringsovereenkomst opgenomen afspraak omtrent de maximale te betalen pensioenpremie. De introductie van deze risicodelende elementen draagt bij aan een getrouwe weergave van de werkelijkheid en sluit mijns inziens relatief goed aan bij het Nederlandse pensioenstelsel waarbij pensioenrisico's worden gedeeld door werkgever en werknemer. Tevens wordt hierdoor een belangrijk nadeel van IAS 19R voor werkgevers gecompenseerd, te weten afschaffing van de corridormethode. IAS 19R bevat nog geen eenduidige berekeningsmethode voor risicodelende elementen, maar de IASB heeft op dit punt begin 2013 een voorstel tot aanpassing gepubliceerd.¹²

3. IFRS-proof maken pensioenregeling

3.1 Definities en systematiek

Reeds in 2008 werd in de literatuur de zorg uitgesproken dat het afschaffen van de corridormethode ertoe zou leiden dat werkgevers op grote schaal naar een defined contribution regeling zouden overstappen.¹³ Deze zorg blijkt gegrond. De praktijk leert namelijk dat diverse Nederlandse ondernemingen met een defined benefit regeling de nadelen van IAS 19R dusdanig groot achten, dat is of wordt onderzocht of en hoe de pensioenregeling onder IAS 19R als defined contribution regeling kan worden verwerkt. Het conform IAS 19R kwalificeren van de pensioenregeling als defined contribution regeling wordt aangeduid als het IFRS-proof maken van de pensioenregeling. Reden om de pensioenregeling juist nu IFRS-proof te maken, is de in paragraaf 2.1 besproken verhoging van de pensioenrichtleeftijd en (voorgenomen) versobering van de pensioenopbouw, hetgeen veelal reeds aanpassing van de pensioenregeling vereist.

Eerste stap van het IFRS-proof maken van de pensioenregeling is het wijzigen van de regeling. De meest extreme variant is het overstappen van een eind- of middelloonregeling naar een beschikbare premieregeling. Minder vergaande varianten van het IFRS-proof maken van de pensioenregeling zijn de overstap naar een collectieve defined contribution regeling, of een beschikbare premieregeling met een gegarandeerd minimum rendement. In dit verband is van belang dat de risico's van pensioenuitvoering, te weten het beleggingsrisico en het langlevensrisico, 'in substance' bij de werknemer liggen. Ten aanzien van de vormgeving van de pensioenregeling en de bijbehorende uitvoeringsovereenkomst moet in dit verband worden gedacht aan het maximaliseren van de door de werkgever te betalen pensioenpremie, het uitsluiten van additionele dotaties uit hoofde van een herstelplan van een pensioenfonds en het hanteren van een voorwaardelijke indexatie.¹⁴

Tweede stap van het IFRS-proof maken van de pensioenregeling is het in feite afkopen van toekomstige financiële verplichtingen uit hoofde van opgebouwde pensioenrechten. In dit verband moet met name worden bezien hoe opgebouwde pensioenaanspraken in de toekomst worden geïndexeerd en hoe wordt voorkomen dat als een pensioenfonds in de toekomst een lager dan vereiste dekkingsgraad heeft, dit tot financiële verplichtingen voor de werkgever leidt. Indien de werkgever namelijk jaarlijks de aanspraken in kwestie moet blijven indexeren of eventueel additionele stortingen uit hoofde van een herstelplan moet doen, is het niet uitgesloten dat er volgens IAS 19R sprake blijft van een defined benefit regeling. Om de hierboven genoemde problematiek te voorkomen kunnen werkgever en pensioenuitvoerder overeenkomen dat een (eenmalig) bedrag aan de pensioenuitvoerder wordt betaald en/of het ondernemingsvermogen verlaat.

3.2 Gevolgen IFRS-proof maken pensioenregeling

Het IFRS-proof maken van de pensioenregeling heeft, zoals in paragraaf 2 besproken, tot gevolg dat de verschuldigde pensioenpremie het uitgangspunt wordt voor de verwerking van pensioenverplichtingen in de jaarrekening en dat in principe geen voorziening of vordering in de balans wordt opgenomen. Het IFRS-proof maken van de pensioenregeling heeft echter ook andere belangrijke consequenties, hetzij soms niet van jaarrekening technische aard, welke ik hieronder toelicht.

Afschaffing van de corridormethode heeft tot gevolg dat werkgevers alle middels de corridormethode uitgestelde actuariële resultaten, bij de eerste toepassing van IAS 19R ineens ten laste van het vermogen moeten nemen, hetgeen volgens onderzoek grote gevolgen heeft op het eigen vermogen.¹⁵ Het IFRS-proof maken van de pensioenregeling zal deze vermogensdaling niet (volledig) kunnen compenseren en in sommige gevallen zelfs kunnen vergroten. Reden hiervoor is dat, zoals in paragraaf 3.1 aangegeven, de werkgever zijn toekomstige financiële verplichtingen uit hoofde van opgebouwde pensioenrechten in feite zal moeten afkopen om de regeling IFRS-proof te maken. Het hiervoor benodigde bedrag zal, mede omdat een wijziging van de pensioenregeling volgens de Pensioenwet alleen mogelijk is indien opgebouwde pensioenaanspraken worden afgefinancierd, in principe gelijk zijn aan het verschil tussen de waarde van de pensioenverplichtingen en de fondsbeleggingen zoals berekend op basis van de grondslagen van het pensioenfonds. Daarbij is van belang dat de door pensioenfonds gehanteerde disconteringsvoet substantieel afwijkt van de disconteringsvoet die IAS 19R voorschrijft.¹⁶

11. R. ter Hoeven, R. Hamersma en M. Delsman, *IAS 19 Employee Benefits; A closer look at te amendments made bij IAS 19A*, Deloitte, 2011, par. 2.
12. IASB, Exposure draft ED/2013/4, Proposed amendments to IAS 19, www.isab.org, 2013.
13. R. ter Hoeven, 'Pension accounting in de steigers', *CM* 2008-10.
14. RJ Uiting 2013-09, Aangepaste Handreiking voor de toepassing van IAS 19R in de Nederlandse pensioensituatie.
15. R. ter Hoeven en E. Thalen, 'Effecten herziening IFRS-standaard op Nederlandse beursfondsen', *P&P* 2012-07.
16. L. Swinkels en S. van Ommeren, 'Hoe waarderen we ons pensioen?', *MAB* 2010-05, paragraaf 3.

Ten aanzien van belastinglatenties merk ik op dat de conform IAS 12 op te nemen belastinglatentie uit hoofde van de verschillen tussen de vennootschappelijke en fiscale waardering van pensioenverplichtingen, substantieel afneemt als gevolg van het IFRS-proof maken van de pensioenregeling. De wijze waarop defined contribution regelingen onder IFRS en de fiscale wetgeving in respectievelijk de jaarrekening en de fiscale balans en winst- en verliesrekening worden verwerkt is, in tegenstelling tot de verwerking van defined benefit regelingen, namelijk op hoofdlijnen gelijk.¹⁷ Wat betreft de fiscale aspecten van het IFRS-proof maken van de pensioenregeling wijs ik voorts op de fiscale regels in verband met het ten laste van de jaarwinst brengen van betalingen die verband houden met indexatie van opgebouwde rechten. Behoudens goed koopmansgebruik kan de aftrekbaarheid van de door de werkgever aan een pensioenuitvoerder te betalen premie of koopsom namelijk worden beperkt door de artikelen 3.26 t/m 3.28 van de Wet Inkomstenbelasting 2001. Volgens deze artikelen mag de afkoopsom van de toekomstige financiële verplichtingen niet ten laste van de winst komen in het jaar van betaling voor zover zij verband houdt met toekomstige indexatie, tenzij aan een viertal voorwaarden wordt voldaan. De voorwaarde die bij het IFRS-proof maken van de pensioenregeling naar verwachting tot de meeste discussie leidt, is of er sprake is van lasten die uit een pensioenregeling of bijbehorende uitvoeringsovereenkomst voortvloeien. Of en wanneer aan deze voorwaarde wordt voldaan, zal van geval tot geval moeten worden vastgesteld.

Tot slot wijs ik op het feit dat overstap naar een defined contribution regeling betekent dat pensioenrisico's van werkgever naar werknemer worden verschoven en dat dit in sommige gevallen tot gevolg heeft dat de pensioenregeling vanuit werknemersperspectief wordt verslechterd. De werkgever dient zich er om die reden van bewust te zijn dat de (vertegenwoordigers van) werknemers wellicht compensatie in verband met een verslechtering van de arbeidsvoorwaarde pensioen zullen eisen.

3.3 Wenselijkheid IFRS-proof maken pensioenregelingen

Op grond van het bovenstaande kan worden geconcludeerd dat het IFRS-proof maken van een pensioenregeling voortvloeit uit de introductie van IAS 19R. Dit doet de vraag opkomen of het wenselijk is dat (aanpassing van) een IFRS standaard leidend is voor de vormgeving van ondernemingsbeleid, arbeidsvoorwaarden, of een pensioenstelsel.

Op het eerste zicht lijkt bovengenoemde vraag ontkennend te moeten worden beantwoord. Tot de doelstellingen van IFRS behoort bij mijn weten immers niet het aanpassen van ondernemingsbeleid, arbeidsvoorwaarden of een pensioenstelsel. Echter, tot de doelstellingen van IFRS behoort wel het geven van een getrouwe weergave van de werkelijkheid en het is juist deze doelstelling die de IASB met de introductie van IAS 19R heeft beoogd en mijns inziens ook heeft gerealiseerd. Dat de wijze waarop met risicodellende elementen moet worden omgegaan nog niet is uitgekristalliseerd dan wel niet perfect aansluit bij het Nederlandse pensioenstelsel, doet hier mijns inziens weinig aan af. Ik ben daarom van mening dat de introductie van IAS 19R de getrouwe weergave van de werkelijkheid ten aanzien van pensioenverplichtingen dusdanig heeft verbeterd, dat dit tot een verbeterd inzicht en verbeterd bewustzijn van de kosten en risico's van een pensioentoezegging leidt. Als dit verbe-

terde inzicht en verbeterd bewustzijn ten grondslag ligt aan de wens om een pensioenregeling dusdanig aan te passen dat de kosten minder variabel (en lager) worden en de pensioenregeling vervolgens IFRS-proof wordt, valt hier vanuit werkgeversperspectief weinig op af te dingen.

4. Samenvatting en conclusies

Door de inwerkingtreding van IAS 19R kan het voor de werkgever aantrekkelijk zijn om een pensioenregeling dusdanig aan te passen dat deze regeling in overeenstemming is met de Wet verhoging AOW- en pensioenrichtleeftijd en de Wet verlaging maximumopbouw- en premiepercentages pensioen en maximering pensioengevend inkomen, alsmede IFRS-proof wordt. Belangrijkste voordeel van het IFRS-proof maken van een pensioenregeling is dat de werkgever niet langer in belangrijke mate verantwoording draagt voor de financiële resultaten van een onafhankelijke pensioenuitvoerder. Aan het IFRS-proof maken van een pensioenregeling zijn, behoudens dat de verschuldigde pensioenpremie het uitgangspunt wordt voor de verwerking van pensioenlasten in de winst- en verliesrekening, enkele belangrijke consequenties verbonden welke in deze bijdrage zijn besproken. Aan het einde van deze bijdrage heb ik de vraag opgeworpen of het wenselijk is dat (aanpassing van) een IFRS standaard leidend is voor ondernemingsbeleid, arbeidsvoorwaarden of een pensioenstelsel. Ik concludeer dat deze vraag niet ontkennend hoeft te worden beantwoord ten aanzien van de introductie van IAS 19R.

17. Zie voor een nadere toelichting: B. Dieleman, 'Fiscale versus vennootschappelijke waardering van pensioenverplichtingen', *Fiscale Monografieën* nr. 140, Kluwer 2012, par. 6.2.